

Володимир Попик,

д-р іст. наук, член-кореспондент НАН України,
генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Стратегія розвитку бібліотечної сфери та пріоритети формування національного науково-інформаційного простору

Розглянуто здобутки та невирішені проблеми у формуванні стратегії розвитку бібліотечної сфери України у світлі завдань забезпечення зростаючих інформаційних потреб вітчизняної науки, освіти, необхідності розбудови цілісного і самодостатнього національного науково-інформаційного простору, впровадження новітніх бібліотечно-інформаційних технологій, досягнення дієвої інтеграції зусиль спеціалізованих наукових бібліотек та інформаційних центрів.

К л ю ч о в і с л о в а: стратегія розвитку бібліотечної сфери, національний науково-інформаційний простір, бібліотечно-інформаційні технології, спеціалізовані наукові бібліотеки, інформаційні центри.

Суспільно-політичне, інтелектуальне, духовне піднесення наших днів знаменується для вчених і спеціалістів бібліотечно-інформаційної сфери напруженим пошуком свого місця в процесах оновлення України, шляхів ефективною модернізації галузі, прискорення розбудови інтегрованого національного інформаційного, наукового, освітнього і культурного простору, здатного бути ефективним інструментом розвитку людського капіталу, інновацій, консолідації суспільства.

Впродовж останніх років означені процеси знайшли відображення у ґрунтовних працях вчених у галузі бібліотекознавства та соціальних комунікацій; у «Бібліотечному віснику», «Бібліотечній планеті», «Віснику Книжкової палати», збірниках «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», інших вітчизняних фахових виданнях з'явилася низка проблемних статей, присвячених аналізу здобутків і окресленню невирішених проблем та актуальних завдань щодо формування сучасної стратегії розвитку бібліотечної сфери в Україні, необхідності розбудови цілісного і самодостатнього національного науково-інформаційного простору, впровадження новітніх бібліотечно-інформаційних технологій, досягнення дієвої інтеграції зусиль спеціалізованих наукових бібліотек та інформаційних центрів (О. В. Воскобойнікова-Гузєва [1, 2], І. О. Давидова [3], В. П. Жукова [4], К. В. Лобузїна [5, 6], Т. Ю. Гранчак

[7], В. А. Вергунов [8], Т. І. Вилегжанїна [9], І. Г. Лобановська [10], В. І. Попик [11, 12, 13, 14]).

Активне обговорення актуальних проблем на зібраннях керівників провідних бібліотек України, на представницьких нарадах, у Міністерстві культури України, Національній академії наук України, Кабінеті Міністрів України, на наукових конференціях у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, Короленківських читаннях у Харкові, Львівських бібліотечних форумах, під час заходів, організованих Українською бібліотечною асоціацією та Асоціацією бібліотек України впродовж 2014–2015 рр. засвідчили загальне прагнення до якнайшвидшого виведення вітчизняної бібліотечної справи з кризового стану, концентрації зусиль бібліотек навколо вирішення давно назрілих проблем забезпечення інтелектуальних і духовних запитів українців.

Саме публічні фахові обговорення 2014 р. стали безпосереднім поштовхом до створення при Міністерстві культури України Міжвідомчої координаційної ради з питань розвитку бібліотек та бібліотечної справи, а також Міжвідомчої робочої групи з питань формування стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні (наказ Мінкультури України від 10.11.14 № 960).

Підготовлені Робочою групою у квітні 2015 р. Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 р.), а потім, на її основі (у липні 2015 р.), проект Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення

сталого розвитку України» стали предметом широкого фахового обговорення (зокрема, на Львівському бібліотечному форумі у вересні 2015 р.), яке продовжується й нині.

Безперечним здобутком розробників згаданих документів є спроба по-новому, з урахуванням документів ООН, Європейського Союзу, Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, визначити місце й роль бібліотек у суспільному поступі як важливих соціальних інституцій, покликаних забезпечувати вільний і рівний для всіх громадян доступ до інформації, знань, культурних надбань, сприяти задоволенню їх освітніх потреб протягом життя, отриманню ними знань і навичок, необхідних в умовах суспільства знань, допомагати людям у реалізації громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав; як учасників формування національного інформаційного ресурсу і простору; провідників державної інформаційної політики [15].

Проект Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р., який деталізує означені вище концептуальні положення та окреслює, з різним ступенем повноти, шляхи їх реалізації, з погляду представників наукової сфери, працівників спеціалізованих наукових бібліотек, важливий тим, що акцентує увагу на необхідності розроблення і впровадження дієвої державної політики у бібліотечній сфері, спрямованої на модернізацію нормативно-правової бази та стандартів, які визначають діяльність бібліотек; досягнення стабільного фінансування і матеріально-технічного та кадрового забезпечення; сприяння інтеграції вітчизняних бібліотек у глобальне інформаційне середовище. У Проекті наголошується також на важливості прискореного впровадження сучасних інформаційних технологій, піднесення ефективності наукового супроводу бібліотечно-інформаційної діяльності, запровадження дієвих механізмів широкого втілення результатів наукових досліджень у практику, розширення участі вітчизняних фахівців у міжнародних дослідницьких програмах та обмінах. Окремо звернуто увагу на досягнення належної координації дій та співпраці між бібліотеками різних відомств, між відомствами, у чієму підпорядкуванні перебувають бібліотеки, між бібліотеками та іншими культурними і науковими установами. У заключній частині Проекту у загальних рисах окреслюється перелік першочергових, багато разів вже обговорюваних та пропонує Урядові бібліотечним співтовариством впро-

довж минулих років, заходів, необхідних для модернізації бібліотечної галузі [16].

Немає сумнівів, що підготовлений Робочою групою проект Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р. може бути основою для документа державної ваги, котрий визначить шляхи подальшого реформування бібліотечно-інформаційної справи, вдосконалення її нормативно-правової бази, засади формування цільових державних програм та прийняття важливих управлінських рішень. Однак, це за умови його серйозного доопрацювання.

На наш погляд, проект Стратегії, поряд з його безсумнівними позитивами, містить цілу низку концептуальних недоліків, недоробок, які конче необхідно окреслити, дати їм принципову оцінку, і на подоланні яких у процесі доопрацювання зосередити першорядну увагу. Зрозуміло, що проект документа розроблявся, виходячи з сучасних реалій досить плачевного стану публічних бібліотек, з добрих намірів хоч мінімально модернізувати цю сферу. Але саме тому він виявився занадто традиційним для нашої динамічної доби, особливо з урахуванням прогнозованих на найближче десятиліття кардинальних наукових і технологічних зрушень.

Для нас особливий інтерес становить розгляд підготовлених документів, насамперед проекту Стратегії, крізь призму актуальних завдань інформаційного забезпечення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, розбудови національного науково-інформаційного простору, а отже – сприяння інтелектуальному, науково-технічному, інноваційному, соціальному піднесенню України.

З цього погляду, до числа проблемних місць Концепції і проекту Стратегії належить, насамперед, загальне осмислення розробниками перспективних завдань бібліотечної сфери у традиційних парадигмах «сталого розвитку», якими дійсно позначені у наш час чимало міжнародних документів – ООН, ЮНЕСКО, ІФЛА, інших наукових і культурних організацій, але які вже не відображають сутності бурхливих революційних змін, що їх несе з собою ХХІ ст. В принципі поняття «сталого розвитку» (sustainable development), що увійшло до широкого вжитку у матеріалах Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (1992 р.), було покликане визначати такий розвиток суспільства, який, вирішуючи проблеми сучасності, не ставить під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої потреби. Пізніше, пе-

рекочувавши у соціальну, наукову, культурну сфери, поняття «сталого розвитку», на жаль, дедалі більше стало тлумачитися як забезпечення необхідного й достатнього рівня розвитку «світової периферії».

Власне, для вітчизняної бібліотечної сфери вибір між світоглядними парадигмами «сталого» і «проривного» розвитку є відображенням тієї гострої боротьби, яка точиться навколо шляхів, самої моделі подальшого поступу України. Чи бути їй державою з власною розвинутою науковою сферою, з власними високими технологіями, а отже і з ґрунтовно розбудованою інформаційною інфраструктурою науки. Тобто, чи рухатиметься вона шляхом розвитку передових країн Європейського Союзу, чи остаточно відкотитися до табору держав «третього світу», які змушені задовольнятися використанням чужих інтелектуальних надбань, чужих технологій – з усіма негативними наслідками, для яких, за світовими мірками, цілком достатньо мати більш-менш кваліфіковану робочу силу. Ми повинні розуміти, що більшість сучасних міжнародних освітніх, культурологічних, інформаційних програм ООН, ЮНЕСКО, ЄС зорієнтовані на одержання саме такого результату. Тому Україні треба шукати свої шляхи, які відповідають її власним національним інтересам.

На жаль, доводиться констатувати, що і Концепція, і проект Стратегії не лише «задля годиться» посилаються на доволі вже рутинну для нашого часу модель «сталого розвитку», але й у своїх засадничих підходах значною мірою зорієнтовані на реалізацію ідеї збереження й певної, в межах на сьогодні існуючих можливостей, модернізації широкої мережі бібліотек у дусі вже традиційних уявлень, які нині поволі сходять нанівець. Але для України, яка прагне стати органічною частиною Європейського Дому, державою з високими технологіями і розвинутою соціально-культурною сферами, цього замало, дуже замало!

Цілеспрямовано робимо наголос саме на цій проблематиці, адже останнім часом у вітчизняній практиці досить виразно виявився ухил до того, щоб дедалі більше зводити бібліотечно-інформаційну діяльність лише до завдань освітнього, культурницького спрямування, забезпечення користувачам вільного й рівного доступу до інформації. Що, власне, повною мірою і виписано у проекті Стратегії. Ми категорично не згодні з такими занадто звуженими, порівняно з реальними потребами суспільства, підходами.

Так, стосовно України нині повинно йтися вже

не лише про «рутинну» інформатизацію бібліотек: 100-відсоткове забезпечення їх комп'ютерами і доступом до мережі Інтернет, розгортання електронних ресурсів, оцифрування документів і створення електронних бібліотек. Стратегічною метою повинна виступати кардинальна зміна самого характеру інформаційно-бібліотечної діяльності, піднесення її на більш високий, принципово інший, рівень, насамперед, у її науковому й науково-технічному сегменті, у питаннях упровадження високоінтелектуальних, когнітивних технологій, які відповідають вимогам нинішнього, досить швидкого й драматичного, переходу людства до шостого технологічного укладу. Цей перехід передбачає не поступовий, «сталий», а саме гостропроривний характер розвитку, що відповідає революційному характерові змін у науці, у технологіях, у виробництві й систематизації інформації, цілях та способах її використання.

Тому цілком закономірно, що на перший план у діяльності бібліотек виступають завдання забезпечення суспільства потужним консолідованим ресурсом наукової і науково-технічної інформації, вкрай необхідної для підтримки динамічних інноваційних зрушень у економіці й соціальній сфері. Необхідно пам'ятати, що Україна вже не має часу й можливостей, та й необхідності, повністю повторювати поступово, крок за кроком той шлях, яким упродовж десятиліть рухалась бібліотечна система передових країн Європи і Америки. Ми відчутно відстали і нам бракує для наздоганяючої ходи зовсім інших інструментів, механізмів, ресурсів. Минаючи цілі проміжні етапи, українцям слід одразу орієнтуватися на найновіші досягнення, вчитися надійно прогнозувати інновації в інформаційно-бібліотечній сфері і втілювати у практику технології завтрашнього дня. Таким шляхом «проривного розвитку» йдуть, зокрема, Китай і чимало країн азійсько-тихоокеанського регіону, куди інтенсивно переміщується центр світового економічного розвитку.

На нашу думку, така парадигма на сторінках проекту Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р. лише якоюсь мірою знайшла відображення, зокрема у заключних розділах, де йдеться про конкретні кроки щодо вирішення організаційних і технічних завдань. Але зроблено це не настільки випукло й послідовно, щоб стати дійсним імперативом при прийнятті відповідних рішень на державному рівні. Звідси – загроза продовження реалізації традиційних підходів до вирішення усіх актуальних проблем інфор-

маційно-бібліотечної сфери «в межах можливого». Свого часу Іван Франко з прикрістю писав про звичку українства робити все «у межах можливого», натомість як усі досягнення світової цивілізації і культури здобуті поза тими межами.

Для того, щоб переконати себе, а також владні структури, від яких залежить нормативно-правове, фінансове і організаційне забезпечення пріоритетного, дійсно проривного, розвитку бібліотечно-інформаційної галузі, необхідно чітко окреслити назрілі проблеми.

Насамперед, в умовах сучасної України важливо усвідомлювати, що бібліотечно-інформаційна система розподілена між окремими відомствами не лише адміністративно. Її окремі сектори виконують завдання принципово різного рівня спрямованості й складності, мають несхожі між собою проблеми. Тому їх не можна брати «під один гребінець». Завдання освітніх, культурних, наукових секторів бібліотечної галузі багато у чому повинні по-різному осмислюватися, регулюватися на нормативно-правовому рівні, досить відмінними засобами вирішуватися. Нівелювання цих відмінностей вже нині привносить у справу чимало негативних моментів. Особливо це виявляється у тому, що рішення, які нерідко ухвалюються з розрахунку на весь бібліотечний комплекс країни, не враховують особливих потреб спеціалізованих наукових бібліотек, більше того, стають гальмом їх діяльності.

З цього погляду, відчутною вадою підготовленого проекту Стратегії є саме намагання його розробників знову прописати все переважно під загальну освітню і культурно-просвітницьку спрямованість діяльності бібліотек різного призначення. Наприклад, у проекті Стратегії чимало сказано про підтримку бібліотеками розвитку аграрного сектора, фермерства, приватного підприємництва, про їх можливість щодо сприяння підвищенню базових стандартів життя, охорони здоров'я, подоланню бідності тощо. Однак, у Проекті зовсім не знайшлося місця для особливо актуальних (нагальних) проблем інформаційного забезпечення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, формування потужного й самодостатнього національного науково-інформаційного простору, конче необхідного для реалізації державної науково-технічної й інноваційної політики, забезпечення інформаційних потреб управління. У розрізі науки у проекті Стратегії йдеться лише про науковий супровід діяльності самих бібліотек.

Отже, для документа, який визначатиме стратегічні напрями і завдання розвитку всієї бібліотечно-інформаційної сфери держави, вкрай важливим є зосередження не лише на діяльності бібліотек, орієнтованій на широкий загал, під що у запропонованому проекті фактично і вибудовується вся політика, але й на проривних, елітарних так би мовити, напрямках бібліотечно-інформаційної роботи, які є визначальними для науково-технологічного, інноваційного розвитку України.

Зрозуміло, проблема нівелювання наукової складової бібліотечно-інформаційного простору постала вже давно і саме вона, замість сприяння інтеграції усієї бібліотечної галузі, ще більше поглиблює відомче розмежування бібліотечних мереж наукової спрямованості (академічної, університетської, медичної, педагогічної, аграрної) від системи публічних бібліотек, підпорядкованих Міністерству культури України. Розбіжності стосуються, насамперед, розходжень в розумінні цілей, форм і методів інформаційної роботи, а також критеріїв оцінки її ефективності, підходів до вирішення інформаційно-технологічних проблем.

Окреслене вище і визначає поступову кристалізацію наукового сектора бібліотечної сфери як самостійного центру тяжіння. Будучи об'єктивно заінтересованим у інтеграції зусиль з бібліотечною мережею Міністерства культури України, він водночас змушений спиратися винятково на власні сили в розбудові національного науково-інформаційного простору. Рішення Міжвідомчої ради з координації фундаментальних досліджень, ухвалене 3 грудня 2014 р., орієнтує Національну академію наук України, національні галузеві академії наук, провідні університети Міністерства освіти і науки України на формування такої моделі інтеграції й кооперації зусиль бібліотек та інформаційних центрів України у формуванні національного науково-інформаційного простору, яка дала б змогу розбудувати в країні єдину (цілісну) систему нагромадження, опрацювання та поширення наукової інформації, а також забезпечити більш дієве входження вітчизняної науки і освіти до європейського й світового науково-інформаційного простору. Такий шлях добровільної інтеграції зусиль є природним для всього світового наукового й бібліотечного співтовариства. В умовах нинішньої інформаційної революції він має бути спрямований не лише і не стільки на економію ресурсів бібліотек та інформаційних центрів, усунення дублювання технологічних інформаційних процесів, скільки на раціоналізацію зусиль і досяг-

нення більш високого, принципово нового, рівня інформаційного забезпечення сфер науки, освіти й культури. Академічна й університетська спільноти зацікавлені у підтримці таких ініціатив Міністерства культури України, але їх відчутно бракує.

Від загальної спрямованості, розробленого Мінкультури України, проекту Стратегії на вирішення культурно-освітніх завдань походить і занадто поверховий, відчутно традиціоналістський характер уваги до першорядних технологічних проблем галузі. Нині у світі відбувається справжня революція інформаційних технологій. А у проекті Стратегії замість завдань здійснення реального технологічного прориву, освоєння і впровадження високоінтелектуальних новітніх бібліотечно-інформаційних технологій, які тількино входять у життя або з'являться у найближчі 5–10 років, коли спеціалістами прогнозується справді революційний технологічний стрибок у бібліотечно-інформаційній галузі у світовому масштабі [17], пропонується доволі рутинне «покращення матеріально-технічної бази і технологічної інфраструктури, підвищення рівня інформатизації» [16].

Доволі ризикованим видається й надмірний «бібліотекоцентризм» проекту Стратегії. У Концепції якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року), ухваленій у квітні 2015 р., стверджується, що «бібліотека – це єдина інституція, що надає безкоштовний доступ до інформації, знань і культурного надбання нації та світу і сприяє просвіті» [15]. Але ж на даний час це вже зовсім не так. І це знає кожен користувач Інтернету. За умов стрімко зростаючої конкуренції між бібліотеками і позабібліотечними інформаційними центрами прямолінійне намагання патріотів бібліотечної справи переконати себе й суспільство не лише у безперечному верховенстві нагромадженого досвіду та бібліотечних технологій у справі інтеграції, опрацювання та поширення інформації, але й у неодмінному майже «автоматичному» збереженні домінуючої ролі бібліотек у майбутньому інформаційному середовищі, може викликати серйозні заперечення. За першість бібліотек ще необхідно вести наполегливу боротьбу тому, що реалії стрімко змінюються.

На особливій ролі і значенні бібліотек у наші дні як інтегративного соціального інституту, безперечно, необхідно повсякчас наголошувати. Особливо в умовах, коли у вітчизняному політикумі, в

органах виконавчої влади відсутнє ґрунтовне бачення реальних проблем подальшого розвитку бібліотечної сфери за доби інформаційної революції і розбудови суспільства знань. Однак, з цього справедливого прагнення фахового співтовариства захистити себе і довести важливість своєї справи походить також ціла низка «бібліотечних міфів» – поглядів та практичних підходів до модернізації бібліотечної сфери як дещо «замкненої на себе» системи, здатної самотійно, ізоляціоністськи вирішувати усі основні проблеми інформаційного забезпечення інтелектуальних і духовних запитів суспільства.

Зважаючи на це, відсутність справжнього порозуміння між бібліотечним та позабібліотечними секторами інформаційного простору дедалі більше стає проблемою номер один. Ось чому сьогодні одним з найважливіших напрямів у цій справі виступає розвиток координації, кооперації та інтеграції зусиль не лише між самими бібліотеками (про це багато говориться і у цьому напрямі дійсно, щось робиться), але й з іншими учасниками комунікаційних процесів. На жаль, зазначене майже не знайшло належного (адекватного значущості проблеми) відображення у проекті Стратегії.

Сьогодні на наших очах у інформаційному просторі відбувається суттєве зміщення центрів тяжіння, інтенсивно формуються нові, невідомі попереднім поколінням, реалії, яких бібліотечне співтовариство не повинно цуратися. Напрацьовані поколіннями бібліотечних фахівців форми і методи діяльності, трансформовані у сучасні комп'ютерні технології, вийшли далеко за межі суто бібліотечних установ, значною мірою «відірвалися» від них і дедалі більше набувають цілком самотійного значення, використовуються позабібліотечними інформаційними структурами в поєднанні зі значно ефективнішими моделями інформаційного менеджменту (значною мірою й через те, що вітчизняне законодавство перекриває ці шляхи для бюджетних бібліотечних установ).

Особливо успішно інноваційні форми діяльності впроваджуються нині великими інформаційними корпораціями, які поєднують науково-видавничу, експертно-аналітичну діяльність, інтеграцію та поширення інформації, зокрема у вигляді баз даних та інтелектуальних пошукових, бібліометричних та наукометричних інструментів до них. Тому, за нових умов зберегти за собою роль провідних центрів соціальних комунікацій бібліотеки можуть лише, суттєво розширюючи предметний й

функціональний діапазон своєї роботи, охоплюючи нею весь обсяг різноманітної інформації про наукову і освітню діяльність, інтегруючи останню у свою бібліотечно-інформаційну спрямованість, і водночас самим максимально інтегруючись у науковий і освітній процес. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, інші провідні бібліотечні установи нашої держави, університетські бібліотеки, розуміючи це, нині вже активно входять у співробітництво з новими учасниками комунікаційних процесів. Гарними є перспективи подальшого розвитку співпраці спеціалізованих наукових бібліотек з владними органами, які самі провадять науково-інформаційну діяльність, або є заінтересованими користувачами інформації, науковими установами й центрами різного відомчого підпорядкування, вищими навчальними закладами (не лише через їх бібліотеки, але й напряму), видавничими та інформаційними центрами, редакціями наукових та суспільно-політичних і культурологічних періодичних видань, музеями, архівами, електронними засобами масової інформації, громадськими організаціями, приватними ініціативами. Без дієвої інтеграції зусиль максимально широкого кола учасників науково-інформаційних комунікацій про формування в Україні цілісного наукового, освітнього інформаційного простору не може бути й мови. Тут є велике поле для інформаційних обмінів, реалізації спільних інформаційних та видавничих проектів, налагодження методичної взаємодопомоги, а у перспективі – глибокої інтеграції зусиль з формування й використання ресурсів та впровадження спільних інформаційних сервісів. При цьому виникатиме чимало нових напрямів роботи, які можуть і повинні взяти у свої руки й очолити бібліотеки, оскільки саме вони найбільше володіють необхідними для цього методичним досвідом, сучасними методиками й технологіями збирання, систематизації, обробки та поширення наукової інформації.

Отже, бібліотекам необхідно не лише вирішувати завдання координації, кооперації та інтеграції у власне бібліотечному інформаційному середовищі, як це традиційно наголошується, а й одночасно рухатися до принципово нового рівня осмислення і реалізації своєї ролі у відкритому колі освітніх, наукових, інформаційних, управлінських інституцій, недержавних інформаційних центрів і громадських ініціатив, рішуче виходити за межі усталених напрямів діяльності й перебирати на себе функції значно більш широкого характеру. По

суті, вже йдеться не лише про формування корпоративних міжбібліотечних каталогів, електронних бібліотек, а й про створення з застосуванням сучасних когнітивних технологій вичерпної веббібліографії з актуальних проблем науки і техніки, систем реферування й повнотекстового представлення розподілених інформаційних ресурсів, нарощування бібліометричних та наукометричних розробок, науково-аналітичної діяльності, розбудову мережі віртуальних читальних залів провідних бібліотек; відкритих архівів наукових даних, повсюдне запровадження дистанційного забезпечення тематичних інформаційних запитів дослідницьких установ та колективів, вищих навчальних закладів, читачів. Означені вимоги обов'язково мають бути максимально рельєфно відображені у стратегічних документах бібліотечно-інформаційної галузі.

Нині потрібно думати про справжню комплексну стратегію розвитку усієї інформаційно-бібліотечної справи, яка б розглядала національний інформаційний простір як цілісність. Як великий і чітко структурований, розподілений комплекс, в якому тісно співпрацюють бібліотеки різного рівня, інформаційні центри, наукові установи, університети, музеї, архіви, видавництва, редакції наукових періодичних видань, засоби масової інформації, громадські організації, приватні ініціативи.

Автор розуміє, що чимало положень цієї статті мають доволі контраверсійний характер. Але нинішні реалії життя вимагають цього. Те, що нині здається занадто радикальним, через певний час сприйматиметься як загальноприйняте. Нині головне – не запізнитися у справі рішучого реформатування інформаційно-бібліотечної справи, оскільки від відповідності її стану вимогам сьогодення багато у чому залежать розвиток сфер науки, освіти, культури, формування інтелектуального, людського потенціалу України XXI століття.

Список використаних джерел

1. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація / О. В. Воскобойнікова-Гузєва. – К. : Академперіодика, 2014. – 359 с.
2. *Воскобойнікова-Гузєва О.* Соціальне партнерство як чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України / Олена Воскобойнікова-Гузєва // *Бібліотечний вісник.* – 2014. – № 4. – С. 3–7.
3. *Давидова І.* Соціально-комунікаційна теорія бібліотечної діяльності: становлення та шляхи розвитку / Ірина Давидова // *Бібліотечний вісник.* – 2014. – № 6. – С. 8–12.

4. Жукова В. Трансформація бібліотеки в інфраструктурі глобального інформаційного суспільства / Валерія Жукова // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 3. – С. 3–6.
5. Лобузін К. Технології організації знань у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / Катерина Лобузін. – К., 2012. – 252 с.
6. Лобузін К. Електронна наукова періодика відкритого доступу: семантичні веб-технології для бібліотек / Катерина Лобузін // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 3. – С. 18–23.
7. Гранчак Т. Формування бібліотеками національного інформаційного простору в контексті реалізації державної інформаційної політики / Т. Гранчак // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – Вип. 39. – С. 26–42.
8. Вергунов В. Інноваційна діяльність – запорука успішного розвитку вітчизняних наукових сільськогосподарських бібліотек / Віктор Вергунов // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 1. – С. 3–7.
9. Вилегжаніна Т. Кооперація як засіб успішного функціонування бібліотек в інформаційному середовищі / Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2013. – № 4. – С. 4–6.
10. Лобановська І. Взаємодія освітянських бібліотек України у формуванні інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу: організаційний аспект / Інна Лобановська // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 9. – С. 16–19.
11. Попик В. І. Організаційні засади розвитку національного електронного науково-інформаційного простору / В. І. Попик // Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія і розвиток. – К., 2013. – С. 24–49.
12. Попик В. Створення фундаментальної електронної бібліотеки «Україніка» як складник формування національного гуманітарного інформаційного простору / Володимир Попик // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 6. – С. 3–7.
13. Попик В. Формування національного науково-інформаційного простору: інтеграція й кооперація зусиль бібліотек, наукових установ та інформаційних центрів України / Володимир Попик // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 3. – С. 3–11.
14. Попик В. І. Доступ до світових ресурсів наукової інформації як складова розбудови національного науково-інформаційного простору / Володимир Попик // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2015. – № 1. – С. 70–79.
15. Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року) [Електронний ресурс] // Українська бібліотечна асоціація. – Режим доступу : <http://ula.org.ua/ua/news/3090-kontseptsiia-iakisnykh-zmin-bibliotek-zadlia-zabezpechennia-staloho-rozvytku-ukrainy-do-2025-rok>, вільний. – Назва з екрана.
16. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» : проект [Електронний ресурс] // Ліга. Закон : Главный правовой портал Украины. – Режим доступу : (http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1592.html), вільний. – Назва з екрана.
17. Лобузін К. Електронна наукова періодика відкритого доступу: семантичні веб-технології для бібліотек / Катерина Лобузін // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 3. – С. 18.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2015.

UDC 027.021:021.6:004:001(477)

Volodymyr Popuk,

Doctor of sciences in History, Corresponding member of the NAS of Ukraine, Director General of V. Vernadsky National Library of Ukraine

DEVELOPMENT STRATEGY OF LIBRARY FIELD AND PRIORITIES OF FORMING OF NATIONAL SCIENTIFIC INFORMATION SPACE

There were achievements and unsolved problems in formation of strategy of library field in Ukraine in the light of objectives growing information tasks of national science and education, need for development of integrated and self-sufficient national scientific information space, introduction of modern library and information technology, achievement of effective integration of efforts of specialized academic libraries and information centers considered in the article .

К е у о р д с: strategy of development of library field, national scientific information space, library and information technology, specialized academic libraries, information centers.

УДК 027.021:021.6:004:001(477)

Владимир Попик,

д-р ист. наук, член-корреспондент НАН Украины, генеральный директор Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ БИБЛИОТЕЧНОЙ СФЕРЫ И ПРИОРИТЕТЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО НАУЧНО-ИНФОРМАЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА

Рассмотрены достижения и нерешенные проблемы в формировании стратегии развития библиотечной сферы Украины в свете задач обеспечения растущих информационных потребностей отечественной науки и образования, необходимости развития целостного и самодостаточно национального научно-информационного пространства, внедрения новейших библиотечно-информационных технологий, достижения эффективной интеграции усилий специализированных научных библиотек и информационных центров.

К л ю ч е в ы е с л о в а: стратегия развития библиотечной сферы, национальное научно-информационное пространство, библиотечно-информационные технологии, специализированные библиотеки, информационные центры.